

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. De divisione voluntarii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

sufficierint intelligantur, qui solum agebat de voluntate, sed quia difficultas erat de duobus actibus à voluntate provenientibus, essent nēcne voluntarit, illo scilicet qui ex coactione procederet, & qui ex ignorantia, ut primum excluderet, dixit, debere voluntarium esse à principio intrinsecō, id est ulro quadammodo, & quasi sponte fieri, non provenire à coactione extrinsecā. Ad excludendum verò alterum addidit cum cognitione circumstantia siquidem ignorata perinde est ac nulla; sicut enim nihil volitum quin præcognitum, ita nec voluntarium, & eo gradu est voluntarium, quo præcognitum. Sufficit etiam ad rationem voluntarii, ut procedat ex cognitione sui, ut constat in actibus voluntatis imperatis.

SECTIO SECUNDA.

Inferuntur quedam circa conceptum voluntarii.

I.
Voluntariū
reperitur in
brutis.

HINC sequitur primò, voluntarium etiam reperiri in brutis, ut cum S. Thoma art. 2. communis habet auctorum sententia; illa siquidem licet non propriè media eligant propter finem, imperfectè tamen cognoscunt finem, saltem materialiter, in actu scilicet exercito, sub ratione boni attractivi, eumque hoc modo amant & prosequuntur. Imò nomilli, inter quos est Salas, bruta subinde cognoscere volunt proportionem, & utilitatem quorundam mediorum in ordine ad finem; quod tamen nostra in praesenti non refert.

II.
Aliud est, à
quo etymo-
logia nomi-
nis sit deduc-
ta, aliud
quid nomen
inde deduc-
tum signi-
ficerit.

Nec obstat nomen voluntarii à voluntate desumptum esse; aliud namque est, à quo etymologia nominis sit deducta, aliud quid nomen ipsum inde derivatum importet. Sic licet vox *cordia* à conjugatione cordium deducta primò sit, nunc tamen quamcumque animorum conjunctio- nem, aut voluntatum denotat, & inter ipsos etiam Angelos reperitur. In praesenti haec voluntarium idem significat, quod spontaneum, seu quod ultro est à potentia appetitiva, & secundum inclinationem operantis. Unde licet quidquid est laude vel vituperio dignum, sit voluntarium, non tamen econtra, nisi quis (quod interdum fieri solet) per voluntarium & spontaneum, intelligat liberum.

III.
Quando actio
aliqua con-
fenda sit cę-
pliē voluntar-
aria.

Sequitur secundò, tunc actionem aliquam esse completa & perfectè voluntarium, quando omnia quae illam impedit possent, cognoscuntur: quoad circumstantiam verò quae invincibiliter ignoratur, actio non est voluntaria: si autem circumstantia illa ignoretur ignorantiā solum vi- cibili, seu cautione debita & diligenter non adhibitis, tunc quamvis non physice, & directè, moraliter tamen & indirectè, seu sufficierit ut imputetur ad culpam, circumstantia hæc est ei voluntaria.

IV.
Quasdam
vocantur
voluntaria,
qua tamen
solum sunt
voluntaria
objectivæ.

Generatio
Verbi devini-
quo sensu
Patri dica-
cur volun-
tarum.

Sequitur tertio, multa subinde dici voluntaria quae tamen voluntaria propriè & formaliter non sunt, sed tantum objectivæ. Sic illud omne in quo sibi complacet voluntas dici solet voluntarium, licet nullo modo vel insit, vel procedat à voluntate: quo sensu existentia Dei dicitur nobis voluntaria. Sic etiam dum generatio Verbi Divini dicitur Patri voluntaria, sensus est esse illam juxta Petris voluntatem, nec aliud in ea Generatione reperitur voluntarium, quam objectivum, quatenus scilicet voluntate comitante, & fine

omni coactione ab extrinseco, Pater Aeternus Filium genuit, summè sibi in Generatione illa complacens, & infinitè de eâ delectatus.

SECTIO TERTIA.

*De divisione voluntarii in liberum
& necessarium.*

HÆC est communissima voluntarii divisio, circa quam præcipue inquiruntur duo. Primum est, qualis sit hac divisio, utrum scilicet subjecti in accidentia, ut si quis hominem dividet in album & nigrum, vel generis in species: utrum nimis liberum & necessarium sint differentia essentialiter contrahentes rationem voluntarii ut sic, an solum accidentaliter. Quæstio autem procedit, supposito etiam quod libertas non sit de essentiâ voluntionis, ut non esse ostendi Disp. 24. de Animâ sect. 3. num. 4. hoc enim admisso adhuc inquirimus an liberum & necessarium quamvis non sint de essentiâ actus, sint tamen de essentiâ voluntarii.

Recentiores ergo aliqui, licet posuit illa sententia, libertatem potentia voluntatis seu voluntionis esse extrinsecam, voluntario tamen aiunt esse intrinsecam. Conceptus siquidem voluntarii dicit duo, actum scilicet voluntatis & cognitionis, à qua ille actus oritur: cum verò, inquit, licet actus voluntatis idem persistat, cognitionis tamen mutato actu de libero in necessarium, licet actus voluntatis idem persistat, cognitionis tamen mutetur, & loco cognitionis indifferentis substitutatur alia, non indifferens, sed ad unum determinata, quæ cognitiones specie inter se distinguntur, sequi aperte videtur voluntarium specie differere à libero, et si volitus liberus præcisè specie à necessariâ non differat: sicut, inquit, licet album & nigrum non sint species hominis, sunt tamen species hominis colorati.

Hæc doctrina, posito quod cognitione ingreditur ut pars conceptum voluntarii, est frequenter vera; cognitionis namque indifferentes sepe differt specie à non indifferente, ut constat. Nonnunquam tamen sicut actus liber, ratione aliquius extrinseci transire potest de libero in necessarium, ex sola mutatione cognitionis, ita & ipsa cognitione eadem manens, potest ab indifferente transire ad non indifferente ratione aliquius sibi extrinseci, & eadem numero pertans esse principium actus voluntatis liberi & necessarii. Sic eadem cognitionis, quæ in sensu diviso unionis Hypostaticæ (ponamus naturam prius tempore existente fuisse assumptam) erat indifferens, potuisseque esse principium actus liberi, in sensu composito unionis non potest esse illius principium, sed tantum principium actus necessarii circumspectum, ergo in hoc casu etiam si voluntarium includat cognitionem, liberum & necessarium non sunt differentiae essentialiter illud constituentes, sed accidentia tantum, & idem voluntarium transire æquè potest de libero in necessarium ac eidem volitio. Hoc dico supponendo communem sententiam quæ proponi solet in Philosophia, & latè tractavi Disp. 24. de Animâ sect. 2. & 3. libertatem scilicet esse actui voluntatis extrinsecam; in contraria enim sententia liberum & necessarium non essent accidentia, sed differentiae essentialiter constituentes voluntarium, ut constat.

SECTIO